

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/do-pobrania/ksiazki/210684,Ministerstwo-terroru-Urzad-Bezpieczenstwa-i-Sluzba-Bezpieczenstwa-1944-1990.html>
28.02.2026, 02:36

MINISTERSTWO TERRORU

**Urząd Bezpieczeństwa
i Służba Bezpieczeństwa 1944–1990**

MINISTERSTWO TERRORU

**Urząd Bezpieczeństwa
i Służba Bezpieczeństwa 1944–1990**

Ministerstwo terroru. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa 1944-1990

Broszura autorstwa dr. hab. Filipa Musiała do pobrania

07.12.2024

Z wprowadzenia

Jednym z filarów komunistycznej władzy instalowanej przez Sowietów w powojennej Polsce stał się aparat represji. Jego geneza sięga czasów wojny, a kadrowym kręgosłupem uczyniono polskich komunistów przeszkolonych przez Sowietów.

Cały mechanizm tworzenia struktur безпеki nie był skomplikowany. W PKWN powołano najpierw Resort Bezpieczeństwa Publicznego, a później, po przekształceniu PKWN w Rząd Tymczasowy, przemianowano go na Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego. Następnie rozbudowywano struktury „w dół” poprzez stworzenie urzędów bezpieczeństwa wojewódzkich, powiatowych i początkowo także gminnych (ostatecznie jednak zrezygnowano z ich powoływania). W ślad za zajmującą terytorium Rzeczypospolitej Armią Czerwoną przemieszczały się tzw. grupy operacyjne Urzędu Bezpieczeństwa, których zadaniem było sformowanie urzędów wojewódzkich i powiatowych.

Równolegle z tworzeniem terenowych struktur UB do polskiego aparatu represji wnikało coraz więcej funkcjonariuszy sowieckiego NKWD, których w resorcie nazywano instruktorami, a później doradcami. W żargonie wewnętrznym określano ich mianem sowietników. Sowietcy bezpieczniacy odgrywali kluczową rolę w pierwszych miesiącach funkcjonowania komunistycznego aparatu represji.

Formalnie komunistyczna безпеka została utworzona 21 lipca 1944 r., kiedy to w PKWN powołano Resort Bezpieczeństwa Publicznego. 1 stycznia 1945 r. został on przekształcony w Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP) i w tej formie działał do grudnia 1954 r.

Wstrząsem dla bezpieczeństwa stał się długotrwały proces „odwilży”, zapoczątkowany w bloku wschodnim śmiercią Stalina w marcu 1953 r. Jeszcze w tym samym roku na Zachód zbiegł Józef Światło – jeden z wysokich funkcjonariuszy MBP. Rok później, jesienią 1954 r., na falach Radia Wolna Europa nadano cykl audycji „Za kulisami bezpieczeństwa i partii”, w których Światło obnażał istotę systemu komunistycznego w Polsce „ludowej” i demaskował zbrodnie bezpieczeństwa. Audycje te były na tyle silnym wstrząsem, że w porozumieniu z Moskwą podjęto decyzję o zreformowaniu komunistycznej policji politycznej, co przyspieszyło proces, który mniej więcej w tym samym czasie zachodził w krajach bloku sowieckiego. W grudniu 1954 r. MBP zostało rozwiązane, a jego kompetencje podzielono między Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego (KdsBP).

Pliki do pobrania

[Ministerstwo terroru. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa 1944-1990 \(pdf, 1.99 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)